

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

DOI: 10.25140/2410-9576-2021-2(23)-80-92

УДК 336.76

JEL Classification: G20

Юлія Коваленко

доктор економічних наук, професор,
в. о. завідувача кафедри фінансових ринків та технологій
Державний податковий університет (Ірпінь, Україна)

E-mail: kovalenko0202@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5678-3185>

ResearcherID: H-4742-2018

Тетяна Біловус

кандидат економічних наук, викладач
Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж Миколаївського
національного університету імені В. О. Сухомлинського» (Миколаїв, Україна)

E-mail: tatianabilovus@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2542-5614>**Віктор Хелемський**

аспірант
Державний податковий університет (Ірпінь, Україна)

E-mail: vhelemsky@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1397-1506>**Тетяна Шульга**

аспірант
Державний податковий університет (м. Ірпінь, Україна)

E-mail: tianka1992@ukr.net. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0611-3271>**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЇХНІ ОСОБЛИВОСТІ
НА РИНКАХ КАПІТАЛУ**

Анотація. Важливими чинниками перезавантаження та інтенсивного економічного зростання України є подальші розвиток та активізація інвестиційних процесів на ринках капіталу. Будь-які реформаторські заходи, що впроваджуються в Україні, потребують істотних інвестиційних ресурсів. Базовою дефініцією, з якої розпочинається дослідження інвестиційного процесу, є поняття інвестицій. Незважаючи на вагомість наукового доробку в цій сфері, існує певний рівень фрагментарності в підходах щодо сутності інвестицій на ринках капіталу, неоднотайністю поглядів щодо подальшого розвитку цих ринків. Метою статті є поглиблення концептуальних засад інвестицій на ринках капіталу як ключового інструменту їх подальшого розвитку в умовах сьогодення. Визначено, що інвестиції на ринках капіталу є процесом вкладення (розміщення) грошових коштів у фінансові інструменти з певним рівнем ризику, кінцевою метою якого є отримання доходу (прибутку) та/або зростання реальної вартості фінансових активів, що формується під дією таких параметрів, як надійність, ліквідність і термін такого вкладання (розміщення). Динамізм інвестицій передбачає реалізацію низки перетворень, які узагальнюються в інвестиційній діяльності.

Ключові слова: інвестиції; ринки капіталу; фінансові інструменти; фінансові активи; інвестиційний процес.

Рис.: 2. Бібл.: 23.

Актуальність теми дослідження. Ринки капіталу, де формуються найбільш сприятливі умови для забезпечення економічного розвитку країни, пов'язані з інвестиційним процесом і рухом інвестиційних ресурсів. За таких умов один з

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

основних чинників інвестиційного спрямування ринків капіталу є активізація процесів акумуляції грошових коштів його різними учасниками. Збільшення обсягів операцій з фінансовими інструментами на ринках капіталу в їх кругообігу породжує природний інтерес інвесторів саме до будь-якого з цих важливих ринків.

Будь-які реформаторські заходи, що впроваджуються в нашій державі, потребують істотних інвестиційних ресурсів, які насамперед є джерелами розвитку організацій і підприємств різних форм власності, видів економічної діяльності, а й загалом всієї економіки. При цьому базовою дефініцією, з якої розпочинається дослідження інвестиційної діяльності та інвестиційного процесу в економічній науковій літературі, є поняття інвестицій, зокрема на ринках капіталу.

Постановка проблеми. Дослідивши науковий доробок вітчизняних і закордонних учених-економістів, можна дійти висновку, що саме поняття інвестиції/інвестицій є однією з найбільш досліджуваних дефініцій. Нині надзвичайно велика і різноваріативна кількість підходів до їх визначення ускладнює однозначне їх формулювання, особливо в контексті ринків капіталу, де інвестиційний процес визначає їхній подальший розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інвестування та інвестиційної діяльності на ринках капіталу є багатограними та актуальними. Інвестиційним процесам та механізмам на цих ринках та участі в них різних суб'єктів присвячені дослідження таких відомих закордонних учених, як Г. Александер [18], А. Асімакопулос [19], Дж. Бейлі [18], Е. Боді, Л. Гітман [3], А. Деміргуч-Кунт, М. Джонк [3], Е. Долан, Б. Карлоф, А. Кейн, Дж. Кейнс, Р. Левін, Д. Ліндсей, Дж. Маркус, В. Шарп [18], Т. Хаавелмо [22], Ю. Фама та інші. Цю проблему досліджують і вітчизняні економісти, зокрема О. Барановський, В. Васильєв [2], І. Вахненко, В. Вірченко, О. Вовчак, Т. Грищенко, А. Дука, І. Івахненко, Р. Квасницька [7], Т. Косова, Ю. Кравченко, І. Кривов'язюк, Т. Майорова [10], С. Мошенський, Т. Овчаренко [12], А. Пересада [13], М. Поляков [14], С. Реверчук, І. Рекуненко, І. Школьник та інші.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Попри вагомість напрацювань учених, потребують вирішення питання щодо теоретичного обґрунтування інвестицій на ринках капіталу з огляду на різні сучасні виклики. Це пов'язується не лише з новітнім трендом розвитку цих ринків (розширення меж фінансової глобалізації, фінансіалізація економічної діяльності, поширення шоків і дисбалансів, зокрема військові дії на території України), а й певним рівнем фрагментарності в підходах щодо сутності інвестиційних процесів на ринках капіталу, неоднотайністю поглядів щодо їхнього подальшого розвитку.

Постановка завдання. Особлива значущість вирішення питань, недостатня їх наукова та прикладна розробка зумовили вибір теми статті, визначили її мету, завдання, логіку та зміст. Отже, мета статті полягає в поглибленні концептуальних засад інвестицій на ринках капіталу як ключового інструменту їх подальшого розвитку в умовах сьогодення.

Викладення основного матеріалу. Термін «інвестиції» походить від латинського слова «invest», що перекладається як «одягати», «вкладати», а якщо перекладати з англійської (investment) і німецької (investition) мов – капітальні вкладення або інвестиції [6, с. 111].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Вперше інвестування як процеси було виокремлено за часів феодалізму, коли «інвеститурою» називали процес призначення феодалом свого васала для управління своїм майном. Інвеститурою також називали призначення церквою настоятеля приходу, який отримував при цьому землі з їх мешканцями, а також право виконувати судочинство над ними. Інвеститура давала змогу інвестору приєднати нові території та управляти ними [2, с. 12].

З часом поняття «інвестування» та «інвестиції» набували нових значень і, завдяки вченим та їхнім дослідженням увійшли до економічної сфери, де вони використовуються дотепер.

Досліджуючи історичні ракурси інвестування зазначимо, що інвестиційна теорія виникла за епохи меркантилізму. Основні представники цього періоду – Т. Манн, Д. Юм і Дж. Ло (ранній меркантилізм); Ж. Кольбер, Й. Бехер, Ф. фон Горніг і Л. фон Зекендорф (пізній меркантилізм). Спершу вони ототожнювали інвестиції з грошима або капіталом, а з часом стали їх пов'язувати лише із грошима. На їхнє переконання, тільки гроші є способом збагачення держави, водночас вони є як фундаментом як для розвитку виробництва, так і для активізації торгівлі. Найкращим способом збільшення багатства було визнано імпорт грошей у країни та накопичення скарбів. Прибічники пізнього меркантилізму відрізнялись гіперболізацією ролі грошей, адже останні сприймалися чи не єдиним можливим засобом розвитку й розширення виробничих процесів. Це було пов'язано з розумінням економічного добробуту держави з погляду товарної природи: ввезення товарів означало відплив грошей, а їхнє вивезення – приплив.

Представники класичної політичної економії (В. Петі, П. де Буагільбер, Ф. Кене, Ж. Тюрго, А. Сміт і Д. Рікардо) пов'язували інвестиції з накопиченням капіталу, що розглядався ними як накопичений запас продуктів праці, тобто як сукупність засобів виробництва [14]. Так, А. Сміт у своїй науковій роботі «Дослідження про природу та причину багатства народів» (1784) розкрив сутність капіталу як фактору виробництва, запровадив такі понятійні категорії, як «основний та оборотний капітал», а також перелічив блага, з яких він утворюється. Фактично А. Сміт уже тоді говорив про інвестування, просто не застосовував цього терміна як такого. А. Сміт вважав, що надлишковий капітал повинен зоставатися всередині країни, а не експортуватися за її кордони. У його праці капітал описується як благо, «від якого людина очікує отримати дохід (у результаті покращення землі, придбання корисних машин та обладнання, або інших подібних засобів виробництва, що забезпечують дохід, прибуток без переходу від одного власника до іншого без подальшого обороту)» [12, с. 50].

Подальшого розвитку інвестиційна теорія набула у працях представників французької школи фізіократів, зокрема: Ф. Кене, Ж. Тюрго та інших, які вбачали землю як єдине джерело багатства. Так, Ф. Кене трактував інвестиції як капітальні вкладення або початкові аванси. При цьому «капітал у Ф. Кене – це не гроші, а те, що купується за гроші, тобто засоби виробництва. А інвестиції – це необхідні для виробництва витрати, які визначають вартість товарів» [4, с. 22].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Значний внесок у дослідження та визначення сутності капіталу та інвестицій зробив німецький економіст К. Маркс, який розглядав інвестиції як функцію прибутку. На його думку, «інвестування насамперед здійснюють у досягнення науково-технічного прогресу, що дозволяє капіталісту здешевити основний капітал та зменшити його витрати на одиницю продукції. Марксова модель інвестиційного процесу включає категорію інноваційної діяльності, яку він передбачив задовго до того, як вона стала дійсно актуальною. Він зробив висновок, що інновації є фактором, який протистоїть тиску ринку на виробника, засобом, що сприяє дії основного мотиву інвестування» [1, с. 41].

Фундатором теорії інвестицій можна вважати англійського економіста Дж. Кейнса, який визначає їх як приріст цінності капітального майна в результаті виробничої діяльності за відповідний період [19]. На його думку, основним спільним фактором, що визначає динаміку інвестицій та заощаджень, є рівень доходів домашніх господарств (натомість у класичній теорії основним фактором є прибуток або ставка відсотка). Головною ідеєю теорії Дж. Кейнса є потреба в державному регулюванні капіталістичної економіки, а саме реальної побудови макроекономічних умов для зростаючого економічного прогресу шляхом створення механізмів залучення інвестицій у національне господарство. Головним чинником стимулювання ефективного попиту Дж. Кейнс вважав інвестиції, оскільки збільшення обсягів інвестицій спричинятиме збільшення споживчого попиту, а останнє – збільшення національного доходу та зайнятості. За кейнсіанським підходом динаміка інвестиційного попиту напряду залежатиме від рівня відсоткових ставок, а вплив грошово-кредитної політики держави здійснюватиметься за схемою: грошова маса – норма відсотка – інвестиції – національний дохід.

У загальновідомій праці «Інвестиції» В. Шарпа, Г. Александера і Дж. Бейлі можна знайти таке: що «у найширшому розумінні термін «інвестувати» означає розлучитися з грошима сьогодні з тим, щоб отримати їх більшу суму в майбутньому» [18]. «Інвестиції, як спосіб розміщення капіталу, який має забезпечити збереження або зростання суми капіталу» визначено американськими економістами Л. Гітманом і М. Джонком у їхній праці «Основи інвестування» [3].

Зарубіжні джерела містять такі визначення інвестицій: залучення поточних фінансових ресурсів для досягнення більших прибутків в майбутньому [21]; передачу власних грошей компанії чи підприємству, зі сподіванням, що вона буде успішною і поверне ще більше грошей [23]; передачу певної кількості багатства від однієї власності чи зайнятості до іншої [22]; можливість заробити потенційно більшу довгострокову віддачу. Інвестиції можуть допомогти і створити, і зберегти своє багатство [20].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про інвестиційну діяльність» «інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, у результаті якої створюється прибуток (дохід) та/або досягається соціальний та екологічний ефект» [15]. Відповідно до Закону «такими цінностями можуть бути:

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери (крім векселів);
- рухоме та нерухоме майно (будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності);
- майнові права інтелектуальної власності;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок і виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих (ноу-хау);
- права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;
- інші цінності» [15].

Огляд економічної наукової літератури дозволив встановити, що поняття «інвестиція» є широко досліджуваним і сучасними вченими-економістами. При цьому визначення сутності інвестицій є досить варіативними, і їх можна розмежувати за такими підходами:

– «витрати на (виробництво чи будівництво; нові засоби виробництва; створення нових потужностей чи основного капіталу; відтворення капіталу; вкладення капіталу);

– процес: 1) вкладання (витрачання, використання): капіталу; коштів (грошей, інвестиційних коштів); ресурсів чи інвестиційних ресурсів цінностей; 2) зміни форм капіталу; 3) перетворення ресурсів у витрати; 4) здійснення будь-яких проектів);

– спосіб розміщення (переміщення) капіталу;

– вкладання чи використання (капіталу; ресурсів; цінностей; коштів);

– те, що вкладається (фінансові ресурси; різні види цінностей; майно та майнові права);

– приріст чи збільшення обсягу капіталу

– здійснення будь-яких проектів» [1, с. 42-43].

Отже, узагальнення різних точок зору, які розкривають зміст інвестицій, дають змогу побачити багато модифікацій їх розуміння, що обумовлено акцентами тих чи інших базисних аспектів формулювання. Тому, на наш погляд, проаналізовані трактування інвестицій мають право на існування та на застосування в теорії і на практиці. Однак, базисні морфології поняття «інвестиції» дають змогу зробити висновок про те, що в їх основі дійсно лежить процес, який одні автори чітко виокремлюють у своїх визначеннях, а інші, упускаючи саме слово «процес», акцентують увагу на конкретизації що це за процес (здійснення витрат, вкладання, використання, спосіб розміщення тощо). При цьому, у трактуваннях цього поняття диференціюються підходи до виокремлення (не виокремлення), узагальнення (деталізація) цінностей, які є інвестиціями, об'єктів здійснення означеного процесу та його мети. Тож для глибшого розуміння сутності інвестицій доцільною є конкретизація ключових характеристик цього поняття. Сюди ми відносимо:

1) процес їх здійснення (вкладання (витрачання, використання, спосіб розміщення (переміщення) капіталу, коштів (зокрема грошових), ресурсів чи інвестиційних ресурсів цінностей; зміни форм капіталу; перетворення ресурсів у витрати; здійснення будь-яких проектів);

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

2) цінності, що є інвестиціями (фінансові ресурси; різні види цінностей; майно та майнові права, вартість яких може бути виражена в грошовому еквіваленті);

3) об'єкт процесу їх здійснення (різні види економічної діяльності або інструменти різних сегментів фінансового ринку);

4) цільовий характер їх здійснення;

5) мета процесу їх здійснення – задоволення господарських потреб та запитів інвестора, одержання економічних вигід, прибутку (доходу), забезпечення зручних умов та сприятливого середовища для роботи й перепочинку штатних працівників, що, зрештою, призведе до зростання кінцевої продуктивності та прибутку виробництва, отримання соціального, економічного чи екологічного ефектів, водночас забезпечуючи суспільні запити (у нових товарах, об'єктах побуту, культури, освіти, охорони здоров'я, духовного життя);

б) наявність ризику їх здійснення, оскільки досягнення кінцевих цілей інвестування має ймовірнісний характер.

Поставивши за основу окреслені характеристики, інвестиції можна визначити як вкладення (розміщення) грошових ресурсів, майнових та інтелектуальних цінностей в різні види економічної діяльності або фінансові інструменти з певним рівнем ризику, кінцевою метою якого є отримання прибутку (доходу) або збереження реальної вартості фінансових активів, що в підсумку приводитиме до економічного, соціального або екологічного ефекту. У цьому визначенні ми не включили соціальний та екологічний ефект як мету. «Соціальним ефектом виражається якісний інноваційний результат, який забезпечує врахування та задоволення потреб людини та суспільства, наприклад: покращенням рівня здоров'я, розвитком демократії, освіти, задоволенням естетичних потреб» [11, с. 221], а екологічний ефект, який уособлюється у змінах умов природного середовища (довкілля), кількості та якості природних ресурсів [5, с. 271] та впливає або може вплинути в майбутньому на економічні результати різних сфер діяльності людей. У цьому контексті ми дотримуємося позиції, що ці ефекти досягаються не через пряме інвестування, а через збільшення прибутків (доходів) від інвестування і надходжень до бюджетів різних рівнів, коли ці кошти спрямовуються на екологічні проекти та соціальні програми й забезпечують економічний розвиток.

Щодо ринків капіталу, то інвестиції на них мають свою специфіку, що впливає з розуміння сутності та інструментальної сегментації, власне, самих цих ринків. Так, відповідно до Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 р. № 3480-IV, «ринки капіталу – це фондовий ринок, ринок деривативних фінансових інструментів та грошовий ринок.

Фондовий ринок (ринок цінних паперів) – це сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо емісії (видачі), обігу, виконання зобов'язань, викупу та обліку цінних паперів (у тому числі деривативних цінних паперів).

Ринок деривативних фінансових інструментів – це сукупність учасників ринку деривативних фінансових інструментів та правовідносин між ними, що виникають під час емісії деривативних цінних паперів, укладення деривативних контрактів,

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

вчинення та виконання правочинів щодо деривативних цінних паперів, укладення та виконання договорів про заміну сторони деривативних контрактів, виконання зобов’язань за деривативними фінансовими інструментами.

Грошовий ринок – це сукупність учасників грошового ринку та правовідносин між ними, що виникають під час вчинення правочинів щодо інструментів грошового ринку та валютних цінностей» [16].

У нашому дослідженні ми використовуємо універсальний підхід, запропонований Ю. Коваленко [17], але з певною модернізацією.

Інвестування у різноманітні фінансові інструменти значною мірою визначається реальністю можливостей отримання інвестором певних прибутків (доходів) у майбутньому, які складаються з дивідендів, відсотків за фінансовими інструментами, курсової різниці або частки чистого прибутку суб’єкта господарювання. Як відомо, прибутковість (дохідність) є властивістю, що залежить від таких забезпечувальних параметрів, як надійність (мінімізація ризику), ліквідність та час або строк здійснення вкладень (інвестиційний горизонт), що притаманні як ринку капіталу загалом, так і окремим його фінансовим інструментам.

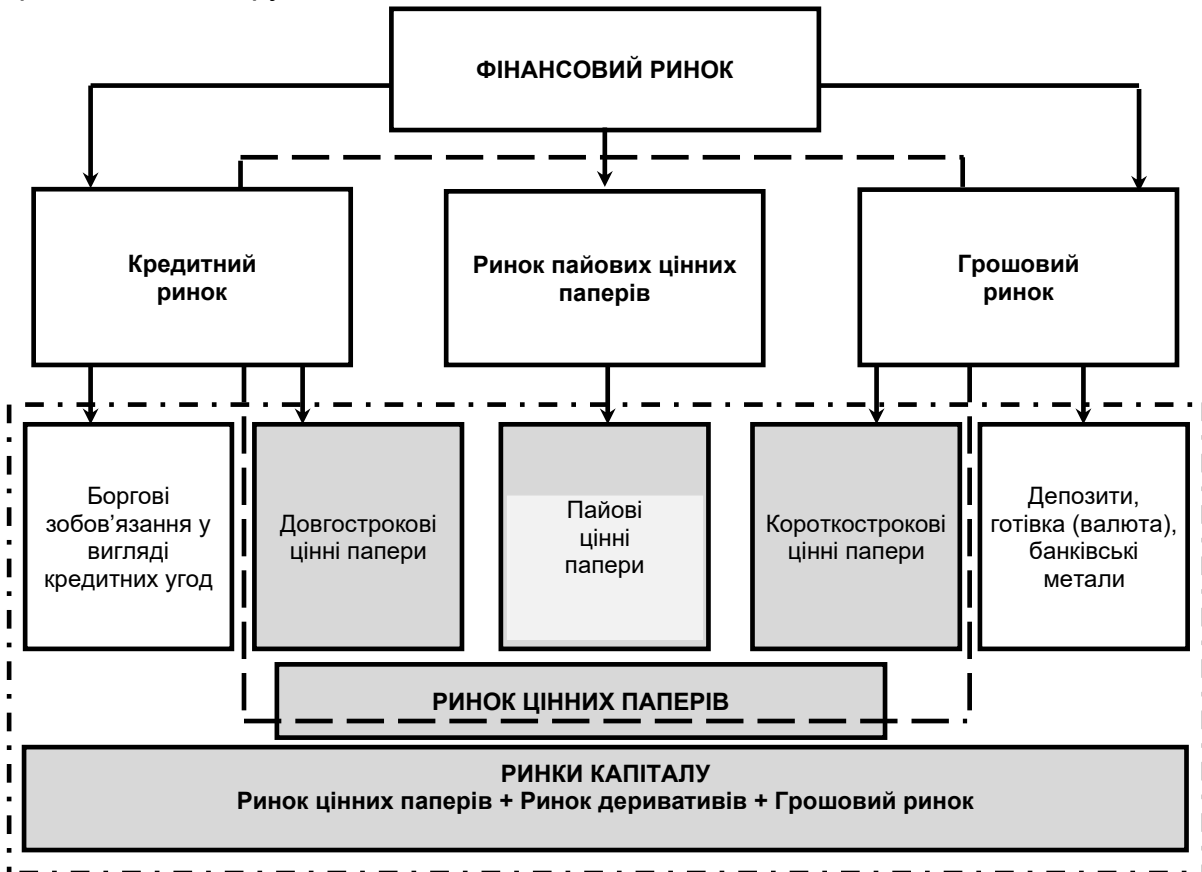

Рис. 1. Інструментальна сегментація ринків капіталу

Джерело: побудовано на основі [1; 16; 17].

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Надійність є важливою характеристикою останніх, через яку визначається певна гарантія щодо тримання прибутку (доходу) за настання строку оплати вартості інструменту за його подальшої купівлі-продажу. Саме надійність передбачає достатній рівень довіри до відповідного емітента фінансових інструментів з боку кредиторів, а також перебуває в безпосередньому зв'язку з іншими характеристиками самого фінансового інструменту. Зрозуміло, що зі збільшенням ступеня надійності (мінімізація ризику) зменшується дохідність, адже, менший ризик – менша ризик-премія – менший дохід. Отже, рівень збереження цінностей, що інвестуються в ті чи інші фінансові інструменти, визначається їхньою надійністю та функціоналу самих ринків капіталу.

Прибутковість (дохідність) інвестування також перебувають у безпосередній залежності від ліквідності, тобто спроможності «окремих об'єктів інвестування бути реалізованими протягом короткого часу без втрати їхньої реальної вартості в разі зміни раніше прийнятих інвестиційних рішень» [10]. Саме ліквідність фінансових інструментів відображає можливість їх швидкого продажу (переведення в гроші) з мінімальними витратами та без істотної втрати вартості цих фінансових інструментів, тож оцінкою ліквідності слугує час, що необхідний для трансформації в грошову форму на ринках капіталу. Крім того, ліквідність характеризується розміром фінансових збитків за умови їх трансформації в грошову форму.

При цьому до фінансових збитків, пов'язаних із трансформацією фінансових інструментів у гроші, відносять часткову втрату первинного капіталу в разі їх продажу у період зниження їхнього ринкового курсу та інфляційне знецінення [13, с. 349]. Зауважимо, що за більшого рівня фінансових втрат під час трансформації фінансових інструментів зростає швидкість такої трансформації і навпаки.

Ще однією важливою характеристикою інвестицій є час або термін їх здійснення (інвестиційний горизонт), який може впливати як на прибутковість (дохідність), так і на ліквідність інвестицій.

Ці параметри початково визначають можливості досягнення мети процесу здійснення інвестицій – отримання прибутку (доходу). Тому, на наш погляд, інвестиції на ринках капіталу варто розглядати саме з позицій акценту на їх додаткові характеристики щодо спектральності мети інвестування (рис. 2).

Отже, виходячи з із вищезапропонованого визначення інвестицій, інвестиції на ринках капіталу є процесом вкладення (розміщення) грошових коштів у фінансові інструменти з певним рівнем ризику, кінцевою метою якого є отримання доходу (прибутку) та/або зростання реальної вартості фінансових активів, що формується під дією таких параметрів, як надійність, ліквідність і термін такого вкладання (розміщення).

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Рис. 2. Основні характеристики означення сутності інвестицій на ринках капіталу

Джерело: побудовано авторами.

Зауважимо, що інвестиції не можуть існувати без заощаджень – частки прибутку (доходу), що не була використана на повсякденні потреби. Тому ними можуть бути будь-які заощадження, які не лежать «у скарбничці», а вкладені з метою отримання певних фінансових та інших вигід. Відмовившись від споживання сьогодні, інвестори спрямовують свої заощадження на інвестування і очікують їх зростання задля майбутнього споживання.

Висновки та пропозиції. Розглядаючи інвестиції як джерело розвитку економіки, розуміємо, що інвестиційна діяльність впливає на фундаментальні основи економічних та соціальних перетворень, на суспільний розвиток загалом. Саме вона є процесом закладання майбутнього економічного розвитку країни. Зі збільшенням обсягів інвестицій збільшуватимуться обсяги ВВП завтра. «Як діалектична єдність процесів вкладання ресурсів і одержання потоку доходів у майбутньому, інвестиційна діяльність може виникати і ефективно здійснюватися на основі урівноваження інвестиційного попиту та інвестиційної пропозиції» [7, с. 121]. Таким чином, динамізм інвестицій передбачає здійснення низки перетворень (вкладення цінностей та отримання прибутку (доходу) та/або зростання вартості капіталу), які узагальнюються в інвестиційній діяльності.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Важливість запропонованого дослідження зумовлена необхідністю визначити теоретико-методичні засади інвестицій загалом та їхньої специфіки на ринках капіталу зокрема, використання їх як потенційного фактору зміцнення конкурентних позицій українського фінансового сектору в міжнародному економічному просторі.

Список використаних джерел

1. Біловус Т. В. Інвестиційні процеси на ринку цінних паперів : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Біловус Тетяна Вікторівна. – Чернігів, 2021. – 296 с.
2. Васильєв В. Інвестиції: генезис та економічна сутність категорії / В. Васильєв // Економіка. – 2012. – № 6. – С. 12–18.
3. Гитман Л. Дж. Основы инвестирования; пер. с англ. / Л. Дж. Гитман, Л. Дж. Джонк. – М. : Дело, 1999. – 1008 с.
4. Гораль Л. Т. Еволюція поняття «інвестиції»: сучасний період / Л. Т. Гораль, С. В. Король. – Економічний аналіз. – 2015. – Т. 22. – № 2. – С. 20–26.
5. Економічна енциклопедія : у трьох томах. / ред.: С. В. Мочерний та ін. – К. : Вид. центр "Академія", 2000. – Т. 1. – 864 с.
6. Євдокімова Г. В. Теоретичні підходи до визначення економічного змісту категорій «інвестиції» та «інновації» / Г. В. Євдокімова // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2012. – № 127. – С. 11–117.
7. Квасницька Р. С. Інвестиційний потенціал як запорука активізації інвестиційної діяльності інститутів фінансового ринку України / Р. С. Квасницька // Трансформаційні процеси економічної системи в умовах сучасних викликів: колективна монографія / за ред. В. І. Гринчуцького. – Тернопіль : Крок, 2014. – 126 с.
8. Коваленко Ю. М. Економічна сутність інвестицій / Ю. М. Коваленко, О. О. Мискіна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 1. – С. 74–78.
9. Коваленко Ю. М. Функціонування фондового ринку України в сучасних умовах / Ю. М. Коваленко, А. М. Воробей // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби. – 2015. – № 1. – С. 122–133.
10. Майорова Т. В. Інвестиційний процес і фінансово-кредитні важелі його активізації в Україні : [монографія] / Т. В. Майорова. – К. : КНЕУ, 2013. – 332 с.
11. Мареніченко В. В. Соціальний ефект від державного регулювання якісного розвитку малого та середнього бізнесу / В. В. Мареніченко // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. – 2013. – № 2 (32). – С. 220–223.
12. Овчаренко Т. Особливості розуміння інвестиційного процесу основоположником класичної теорії А. Смітом / Т. Овчаренко // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка: серія: Економіка. – 2013. – № 145 (4). – С. 49–52.
13. Пересада А. А. Портфельне інвестування: [навч. посіб.] / А. А. Пересада, О. Г. Шевченко, Ю. М. Коваленко, С. В. Урванцева. – К.: КНЕУ, 2004. – 408 с.
14. Поляков М. Й. Сутність, роль і значення інвестицій як основи економічного розвитку [Електронний ресурс] / М. Й. Поляков. – Режим доступу: <http://www.stationline.org.ua/ekonom/57/7622-sutnist-rol-i-znachennya-investicij-yak-osnovi-ekonomichnogo-rozvitku.html>.
15. Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

16. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки [Електронний ресурс]: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.

17. Фінансовий ринок: підручник : у 2 т. / Коваленко Ю. М., Ковернінська Ю. В., Онишко С. В., Кужелєв М. О. та ін. ; [кер. авт. кол. і наук. ред. Ю. М. Коваленко]. – Ірпінь : УДФСУ, 2019. – Т. 1. – 442 с.

18. Шарп У. Инвестиции : пер с англ. / Шарп У., Александер Г., Бэйли Дж. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 1028 с.

19. Asimakopulos A. The Determination of Investment in Keynes's Model / A. Asimakopulos // The Canadian Journal of Economics. Revue Canadienne D'Economie. – 1971. – № 3. – Pp. 382–388.

20. Investment fundamentals. An introduction to the basic concepts of investing [Electronic resource]. – Access mode: https://www.bahrainedb.com/business-opportunities/financial-services/?gclid=EAlaIqobChMI3NibzZPd7gIvIqmyCh0gPQWCEAAYASAAEgI4fPD_BwE.

21. Investment. Kingdom of Saudi Arabia Capital Market Authority [Electronic resource]. – Access mode: https://cma.org.sa/en/Awareness/Publications/booklets/Booklet_1.pdf.

22. Haavelmo T. A. Study in the Theory of Investment [Electronic resource] / T. A. Haavelmo – Access mode: <https://www.sv.uio.no/econ/english/research/networks/haavelmo-network/publications/files/TH1960a.pdf>.

23. Saving and Investing. Office of Investor Education and Advocacy. Washington [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.sec.gov/pdf/facts.pdf>.

References

1. Bilovus, T.V. (2021). *Investytsiini protsesy na rynku tsinnykh paperiv [Investment processes in the securities market]*. [PhD dissertation].

2. Vasyliiev, V. (2012). Investytsii: henezys ta ekonomichna sutnist katehorii [Investments: genesis and economic essence of the category]. *Ekonomika – Economics*, (6), 12–18.

3. Hytman, L.Dzh., & Dzhonk, L.Dzh. (1999). *Osnovy investirovaniia [Fundamentals of investing]*. Delo.

4. Horal, L.T., & Korol S.V. (2015). Evoliutsiia poniattia «investytsii»: suchasnyi period [Evolution of the "investment" concept: our times]. *Ekonomichnyi analiz – Economic analysis*, 22(2), 20–26.

5. Mochernyi, S.V. (Ed.). (2000). *Ekonomichna entsyklopediia [Economic encyclopedia]* (Vols. 3, Vol. 1). Vyd. tsentr "Akademiia".

6. Ievdokimova, H.V. (2012). Teoretychni pidkhody do vyznachennia ekonomichnoho zmistu katehorii «investytsii» ta «innovatsii» [Theoretical approaches to determining the economic content of the categories "investment" and "innovation"]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka – Bulletin of the Petro Vasylenko Kharkiv National Technical University of Agriculture*, (127), 11–117.

7. Kvasnytska, R.S. (2014). Investytsiinyi potentsial yak zaporuka aktyvizatsii investytsiinoi diialnosti instytutiv finansovoho rynku Ukrainy [Investment potential as a key to the activation of the investment activity of the financial market institutions in Ukraine]. In V.I. Hrynychtskyi (Ed.), *Transformatsiini protsesy ekonomichnoi systemy v umovakh suchasnykh vyklykiv – Transformational processes of the economic system in the conditions of modern challenges*. Krok.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

8. Kovalenko, Yu.M., & Myskina, O.O. (2011). Ekonomichna sutnist investytsii [Economic essence of investments]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini – Formation of market relations in Ukraine*, (1), 74–78.
9. Kovalenko, Yu.M., & Vorobei, A.M. (2015). Funktsionuvannia fondovoho rynku Ukrainy v suchasnykh umovakh [Functioning of the stock market of Ukraine in modern conditions]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnogo universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby – Collection of scientific papers of the National University of the State Tax Service*, (1), 122–133.
10. Maiorova, T.V. (2013). Investytsiinyi protses i finansovo-kredytni vazheli yoho aktyvizatsii v Ukraini [Investment process and financial and credit levers of its activation in Ukraine]. KNEU.
11. Marenichenko, V.V. (2013). Sotsialnyi efekt vid derzhavnoho rehuliuвання yakisnoho rozvytku maloho ta serednoho biznesu [Social effect of state regulation of the qualitative development of small and medium-sized business]. *Visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho ahromoho universytetu – Bulletin of the Dnipropetrovsk State Agrarian University*, (2(32)), 220–223.
12. Ovcharenko, T. (2013). Osoblyvosti rozuminnia investytsiinoho protsesu osnovopolozhnykom klasychnoi teorii A. Smitom [Peculiarities of the investment process understanding by the founder of the classical theory A. Smith]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu im. Tarasa Shevchenka: seriia: Ekonomika – Bulletin of Kyiv National University named after Taras Shevchenko: series: Economy*, (145(4)), 49–52.
13. Peresada, A.A., Shevchenko, O.H., Kovalenko, Yu.M., & Urvantseva, S.V. (2004). *Portfelne investuvannia [Portfolio investment]*. KNEU.
14. Poliakov, M.I. (n.d.). *Sutnist, rol i znachennia investytsii yak osnovy ekonomichnoho rozvytku [The essence, role and significance of investments as the basis of economic development]*. <http://www.stationline.org.ua/ekonom/57/7622-sutnist-rol-i-znachennia-investicij-yak-osnovi-ekonomichnogo-rozvitku.html>.
15. Pro investytsiinu diialnist [On Investment Activity], Law of Ukraine № 1560-XII (on September 18, 1991). <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
16. Pro rynky kapitalu ta orhanizovani tovarni rynky [On Securities and Stock Market], Law of Ukraine № 3480-IV (on February 23, 2006). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.
17. Kovalenko, Yu.M. (Ed.), Koverninska, Yu.V., Onyshko, S.V., & Kuzheliev, M.O. (2019). *Finansovyi rynek [Financial market]* (Vol. 1). UDFSU.
18. Sharp, U., Aleksander, H., & Beili, Dzh. (2003). Investitsii [Investments]. INFRA-M.
19. Asimakopulos, A. (1971). The Determination of Investment in Keynes's Model. *The Canadian Journal of Economics. Revue Canadienne D'Economique*, (3), 382–388.
20. Investment fundamentals. An introduction to the basic concepts of investing. https://www.bahrainedb.com/business-opportunities/financial-services/?gclid=EAlaIqobChMI3NibzZPd7glViqmyCh0gPQWCEAAYASAAEgl4fPD_BwE.
21. Investment. Kingdom of Saudi Arabia Capital Market Authority. https://cma.org.sa/en/Awareness/Publications/booklets/Booklet_1.pdf.
22. Haavelmo, T.A. (n.d.). Study in the Theory of Investment. <https://www.sv.uio.no/econ/english/research/networks/haavelmo-network/publications/files/TH1960a.pdf>.
23. Saving and Investing. Office of Investor Education and Advocacy. Washington. <https://www.sec.gov/pdf/facts.pdf>.

Отримано 29.09.2021

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

UDC 336.76

JEL Classification: G20

Yuliia KovalenkoDoctor of Economics, Professor, Professor of the Financial Markets and Technologies
State Tax University (Irpın, Ukraine)E-mail: kovalenko0202@ukr.net ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5678-3185>**Tetyana Bilovus**Cycle commission, Separate structural subdivision professional college of Mykolaiv national
university named by V. Sukhomlynsky (Mykolaiv, Ukraine)e-mail: tatianabilovus@ukr.net ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2542-5614>**Viktor Khelemskyi**

Postgraduate student, State Tax University (Irpın, Ukraine)

e-mail: vhelemsky@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1397-1506>**Tetiana Shulha**

Postgraduate student, State Tax University (Irpın, Ukraine)

e-mail: tianka1992@ukr.net ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0611-3271>**CONCEPTUAL BASIS OF INVESTMENTS AND THEIR FEATURES IN THE
CAPITAL MARKETS**

Abstract. Further development and intensification of investment processes in the capital markets are important factors for the reset and intensive economic growth of Ukraine. Any reform measures implemented in Ukraine require substantial investment resources. The basic definition from which the study of the investment process begins is the concept of investment. Despite the significance of scientific achievements in this area, there is a certain level of fragmentation in approaches to the essence of investment in capital markets, divergence of views on the further development of these markets.

The purpose of the article is to deepen the conceptual foundations of investments in capital markets as a key tool for their further development in today's conditions.

Investments are defined as the investment (placement) of monetary resources, property and intellectual values in various types of economic activities or financial instruments with a certain level of risk, the ultimate goal of which is to generate profit (income) or preserve the real value of financial assets, which may ultimately lead to economic, social or environmental effects. The financial market consists of credit, money and equity markets. At the same time, the securities market is only a part of them. Together with the derivatives market and the money market, they constitute capital markets. This made it possible to define investments in capital markets as a process of investing (placing) money in financial instruments with a certain level of risk, the ultimate goal of which is to generate income (profit) and / or increase the real value of financial assets, formed under the influence of such parameters as reliability, liquidity and term of such investment (placement).

The importance of the proposed study is due to the need to determine the theoretical and methodological foundations of investments in general and their specifics in the capital markets in particular, their use as a potential factor in strengthening the competitive position of the Ukrainian financial sector in the international economic space.

Keywords: investments, capital markets, financial instruments, financial assets, investment process.

Fig.: 2. References: 23.

Бібліографічний опис для цитування:

Коваленко Ю., Біловус Т., Хелемський В., Шульга Т. Концептуальні засади інвестицій та їх особливості на ринках капіталу. *Науковий вісник Полісся*. 2021. № 2(23). С. 80-92.